

Lyhennelmä alustuksesta
valtakunnallisilla suku-
tutkimuspäivillä Lahdessa
20.3.1982

Erkki Huhta

YHTEISTYÖ SUKUTUTKIJAN JA KIRKKOHERRANVIRASTON KESKEN

Sukututkijoiden palveleminen on kirkkoherranviraston kannalta käytännössä tietojen luovuttamista kirkonkirjoista, jotka ovat osa maan virallista väestörekisteriä. Tätä tietojen luovuttamista säännellään mm. kirkkolaille sekä väestökirjalaille ja -asetuksella.

Näitä säännöksiä tarkasteltaessa voidaan yhteenvedonomaaisesti tehdä ainakin kaksi päätelmää.

Ensiksi: Sukututkija on aina oikeutettu saamaan tiedon, jota hän tutkimuksessaan tarvitsee. Tieto annetaan pääsääntöisesti sukuselvityksen muodossa.

Toiseksi: Kirkkoherranviraston velvollisuus on valvoa tutkittavaksi annettujen asiakirjojen käyttöä ja tarvittaessa myös rajoittaa sitä. Käyttöä voidaan rajoittaa esim. seuraavista syistä. Kirkkoherranviraston ja arkiston tilat ovat ahtaat ja ulkopuolisen laskeminen arkistoon haittaa virkatoimia siinä määrin, ettei tutkijaa voida ottaa vastaan. Hänen kanssaan keskusteltaessa saatetaan myös havaita, etteivät hänen taitonsa riitä tietojen löytämiseen. Silloin on asiallista evätä tutkimuspyyntö ja kirjoittaa hänelle suku-

selvitys. Kirkonkirjojen heikko kunto saattaa sekin olla rajoitusperuste, tosin lisääntyvä mikrokuvaukseen tuonee parannusta tilanteeseen tässä suhteessa. Kirkkoherranvirastoissa on enenevässä määrin ryhdytty rajaamaan tutkijoiden käyttöön annettavia kirkonkirjoja myös sillä perusteella, että ne sisältävät salassapidettäviä tietoja sairauksista, rikoksista, sielunhoidosta jne. Näissä tapauksissa on rajaa vedetty siten, että tutkijan käyttöön annetaan 120 vuotta vanhemmat asiakirjat sillä perusteella, että tuon ikäiset kirkonkirjat yleisarkistoihin siirrettyinä ovat tutkijoiden vapaasti käytettävissä.

Edellä sanotusta voidaan todeta, että sukututkijoiden ja kirkkoherranvirastojen "suhde" on varsin pitkälle vailla täsmällistä sääntelyä. On eräitä pykäläiä, jotka ovat varsin yleisluontoisia eikä niiden tulkinnasta ole yhtenäisiä ohjeita. Monet sukututkijat lienevät henkilökohtaisesti kokeneet kirkkonarkistoja kierrellessään, että vastaanotto vaihtelee huomattavasti. Samoin on seurakunta-kohtaisia eroja sukuselvityks-tilausten toimittamisen ym. suhteen.

Ei liene järkevää pyrkiä siihen, että kaikki seurakunnat saisivat pienintä yksityiskohtaa myöten yhtenevät menettelyohjeet sukututkijoiden palvelemisessa. Selvää on myös, ettei tilanne voi jatkua niin sääntelemättömänä kuin se on tällä hetkellä. On asiallista pyrkiä luomaan kirkkoherranvirastojen toiminnalle sellaiset materiaaliset edellytykset, että ne pystyvät huolehtimaan velvoitteistaan myös sukututkijoiden suhteen. Ohjeitten antamisessa ja materiaalisten edellytysten luomisessa tulee nähdäkseni lähteä siitä että kirkkoherranvirastojen kannalta sukututkijat ovat yksi tietojen saantiin oikeutettu ryhmä, jota palvellaan. On kuitenkin realistista todeta, että sukututkijan intressi saada tietoja kirkonkirjoista nousee yksityisen henkilön vapaaehtoisen harrastuksen

tarpeista. Tällöin on selvää, että viranomaistarpeisiin tapahtuva tietojen luovutus asetetaan kirkkoherranvirastoissa etusijalle esim. toimitusjärjestyksen suhteen. Tämä ei tietysti saa johtaa kohtuuttomuuksiin niin, että sukututkijan tilaus siirretään jatkuvasti pohjimmaisiksi tekemättömien töiden pinossa.

Tässä yhteydessä haluaisin mainita eräitä viime vuosien toimenpiteitä, joilla kirkon hallinnossa on välillisesti tai suoranaisesti pyritty parantamaan materiaalisia palveluedellytyksiä myös sukututkijoita ajatellen. Seurakunnat ovat viime vuosina korjanneet vanhoja virasto- ja arkistotiloja sekä rakentaneet uusia, joten tilojen suhteen on tapahtunut huomattavaa kohentumista. Parin viime vuoden aikana käynnistetty kirkonarkistojen mikrokuvaus sekä kirjojen konservointi ovat osaltaan tehneet mahdolliseksi, että asiakirjoja voidaan useammin luovuttaa sukututkijoiden käyttöön. Kirkkohallituksen taholta on seurakuntien huomiota kiinnitetty siihen, että kirkkoherranvirastoissa olisi riittävästi työvoimaa. Työvoimatilanteen parantamiseen on tähdätty myös sillä, että sukututkimukseen laadittavista sukuselvityksistä perittävää korvausta nostettiin viime keväänä.

Olosuhteiden parantamiseen on pyritty myös ohjeiden avulla. Nähdäkseni keskeisintä on ollut kirkkoherranvirastojen kanslisteille järjestetty koulutus, jonka yhteydessä on tuotu esille näkökohtia, jotka tulee huomioida sukututkijoiden palvelemisessa. Tässä suhteessa lienee kuitenkin merkittävin näköpiirissä oleva asia kirkonarkistojen ohjesäännön uudistaminen, joka on käynnissä kirkkohallituksessa. Ohjesäännössä tultaneen ottamaan kantaa myös sukututkimuksen tarpeisiin tapahtuvaan tietojenluovutukseen. Tässä kannanmäärittäyksessä tultaneen käyttämään hyväksi myös näkökohtia, joita on esitetty äskettäin julkistetussa tietosuojakomitean mietinnössä.

Ongelmia on selvitelty myös kirkkohallituksen ja Suomen Sukututkimusseuran kesken. On pohdittu mm. erillisen tilauslomakkeen valmistamista, joka ohjaisi sukututkijaa ilmaisemaan täsmällisesti, mitä tietoja hän haluaa ja kenestä. Edelleen on vaihdettu ajatuksia siitä, miten sukuselvityksen tilanneelle sukututkijalle voitaisiin kirkkoherranviraston toimesta tiedottaa miten kauan tilauksen toimittaminen arviolta kestää. Kanslistien koulutukseen liittyen on suunniteltu kirkkoherranvirastoille lähetettävää kirjettä, jossa tuotaisiin esille sukututkijoiden näkemyksiä. Lisäksi on keskusteltu kysymyksestä, jotka liittyvät ammattimaisten sukututkijoiden käyttöön sukuselvitysten laatimisessa. Näistä yhteydenotoista on odotettavissa näkyviä tuloksia kuluvan kevään aikana.

Kirkkoherranvirastojen ja sukututkijoiden yhteistyöstä koskeissa kysymyksissä on varmaan vielä paljon selvitettävää. Kehitys on kuitenkin käsitykseni mukaan ollut viime aikoina myönteistä molempien osapuolten kannalta. Toivomukseni on, että yhteistyötä voitaisiin jatkaa samassa hengessä ja, että sukututkijoiden taholta esitettävät toivomukset kirkon hallinnolle ohjattaisiin vastaisuudessaakin keskitetysti Sukututkimusseuran kautta.